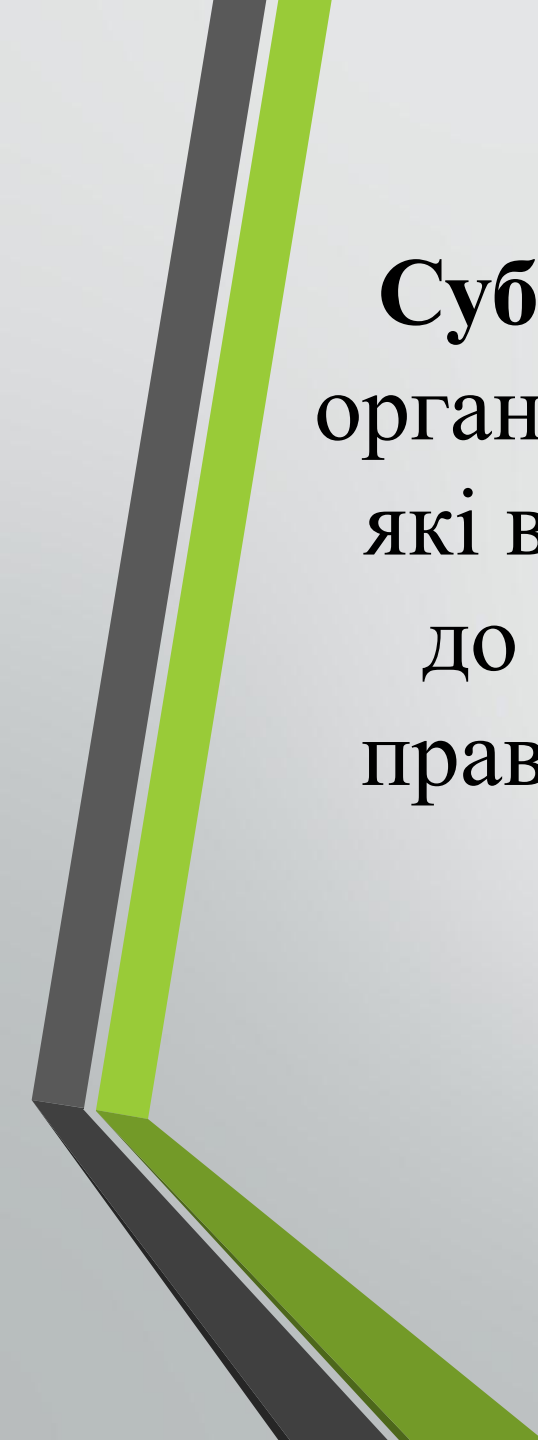

Тема 2. Учасники кримінального провадження

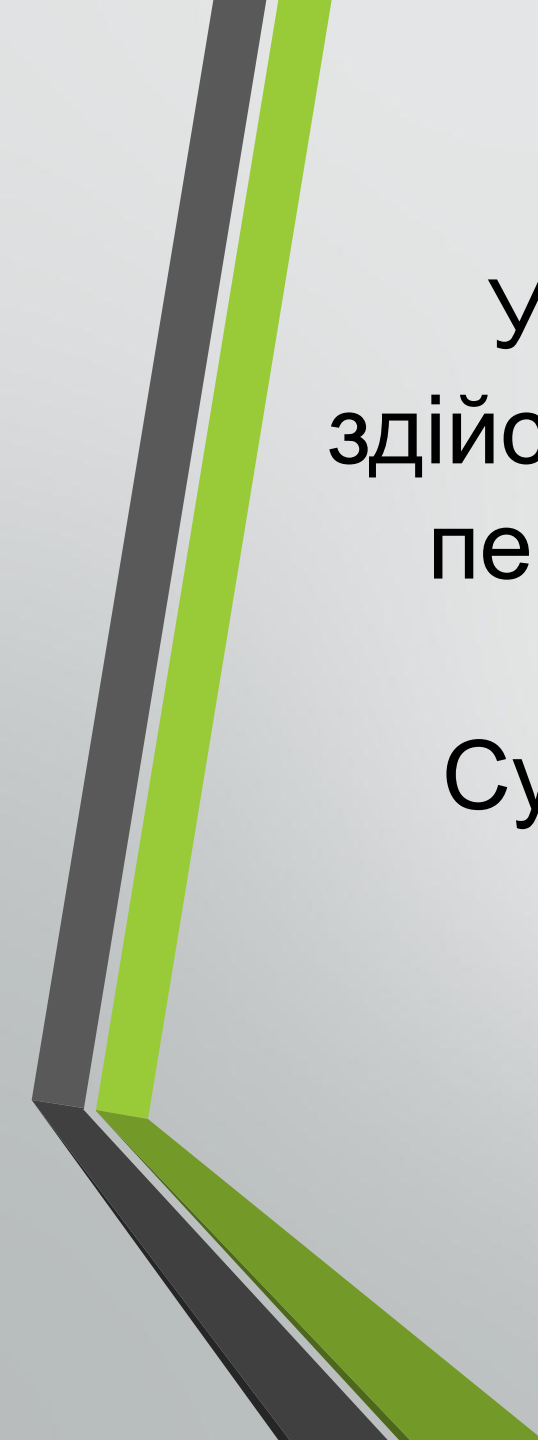
1. Поняття і класифікація суб'єктів кримінального провадження, сторони кримінального провадження.
2. Суд (суддя), слідчий суддя, присяжний як суб'єкти кримінальної процесуальної діяльності.
3. Суб'єкти кримінального провадження зі сторони обвинувачення.
4. Суб'єкти кримінального провадження зі сторони захисту.
5. Потерпілий та його представники у кримінальному провадженні.
6. Інші учасники кримінального провадження.

Суб'єкти кримінального процесу - це державні органи їх посадові особи, фізичні і юридичні особи, які ведуть кримінальний процес, або залучаються до нього, вступають між собою у процесуальні правовідносини, набуваючи процесуальних прав і виконуючи процесуальні обов'язки.

Правосуддя

У кримінальному провадженні правосуддя здійснюється лише **судом** згідно з правилами, передбаченими КПК. Відмова у здійсненні правосуддя не допускається.

Судовий розгляд може бути колегіальним та одноособовим.

**Кримінальне
провадження в суді
першої інстанції щодо
злочинів, за вчинення
яких передбачено
покарання у виді
позбавлення волі на
строк більше десяти
років, здійснюється
колегіально судом у
складі трьох**

Слідчий суддя (п.18 ч.1 ст.3 КПК) - суддя суду першої інстанції, до повноважень якого належить здійснення у порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, та у випадку розгляду клопотань щодо негласних слідчих (розшукових) дій - голова чи за його визначенням інший суддя Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, апеляційного суду області, міст Києва та Севастополя.

Присяжні

Коли за законом передбачене покарання у виді довічного позбавлення волі обвинуваченого, можливий розгляд кримінального провадження судом **за участю присяжних**, про що обвинувачений може заявити клопотання під час підготовчого судового засідання.

Присяжним може бути громадяни України, який досяг тридцятирічного віку і постійно проживає на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного суду (ст. 59 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів»).

Суд присяжних утворюється при місцевому загальному суді першої інстанції.

Усі питання, пов'язані з судовим розглядом, окрім питань щодо обрання, скасування або заміни запобіжного заходу в суді, судді й присяжні вирішують спільно.

Сторони кримінального провадження

- *з боку обвинувачення:* слідчий, дізнавач, керівник органу досудового розслідування, керівник органу дізнання, прокурор, а також потерпілий, його представник та законний представник у випадках, установлених КПК

Органами досудового розслідування є (ст.38 КПК):

1) слідчі підрозділи:

а) органів Національної поліції;

б) органів безпеки;

в) органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства;

г) органів державного бюро розслідувань;

2) підрозділ детективів, підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України.

Оперативні підрозділи

Оперативні підрозділи органів Національної поліції ...здійснюють слідчі (розшукові) дії та НС(Р)Д в кримінальному провадженні **за письмовим дорученням** слідчого, прокурора

Під час виконання доручень слідчого, прокурора співробітник оперативного підрозділу користується повноваженнями слідчого.

Співробітники оперативних підрозділів **не мають права** здійснювати процесуальні дії у кримінальному провадженні **за власною ініціативою** або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора

Доручення слідчого, прокурора щодо проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій **є обов'язковими** для виконання оперативним підрозділом

Дізнавач - службова особа підрозділу дізнання органу:

- Національної поліції,

- безпеки,

- органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства,

- Державного бюро розслідувань,

- у випадках, установлених цим Кодексом, уповноважена особа іншого підрозділу зазначених органів, які уповноважені в межах компетенції, передбаченої цим Кодексом, здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків

Прокурор

Прокурор є самостійним у своїй процесуальній діяльності

Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, службові та інші фізичні особи зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення прокурора

Участь прокурора в суді є обов'язковою

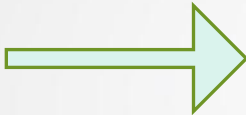
Прокурор, який здійснюватиме повноваження прокурора у конкретному кримінальному провадженні, визначається керівником відповідного органу прокуратури після початку досудового розслідування.

Потерпілим у кримінальному провадженні може бути

фізична особа, якій
завдано

моральної

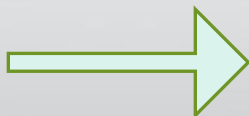

фізичної

майнової шкоди

юридична особа,
якій завдано

майнової шкоди

Відповідно до ст.95 КПК потерпілий має
право давати показання під час
досудового розслідування та судового
розгляду.

Законний представник

Якщо підозрюваним, обвинуваченим є неповнолітній або особа, визнана у встановленому законом порядку недієздатною чи обмежено дієздатною, до участі в процесуальній дії разом з ним залучається **його законний представник**.

Як законні представники можуть бути залучені:

- батьки (усиновлювачі),
- в разі їх відсутності - опікуни чи піклувальники особи, інші повнолітні близькі родичі чи члени сім'ї,
- представники органів опіки і піклування, установ і організацій, під опікою чи піклуванням яких перебуває неповнолітній, недієздатний чи обмежено дієздатний.

Представник потерпілого (ст.58 КПК)

Потерпілого у кримінальному провадженні може представляти представник - особа, яка у кримінальному провадженні має право бути захисником.

Представником юридичної особи, яка є потерпілим, може бути її керівник, інша особа, уповноважена законом або установчими документами, працівник юридичної особи за довіреністю, а також особа, яка має право бути захисником у кримінальному провадженні.

Сторони кримінального провадження

□ з боку захисту: підозрюваний, обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, їхні захисники та законні представники.

Підозрюваним є особа

якій у порядку, передбаченому КПК, повідомлено
про підозру

яка затримана за підозрою у вчиненні
кримінального правопорушення

щодо якої складено повідомлення про підозру,
однак його не вручено їй внаслідок
невстановлення місцезнаходження особи, проте
вжито заходів для вручення у спосіб,
передбачений КПК для вручення повідомлень

Обвинувачений

особа, обвинувальний акт щодо якої
переданий до суду

Відповідно до ст.95 КПК
підозрюваний, обвинувачений,
мають право давати показання
під час досудового розслідування
та судового розгляду.

Захисником є адвокат

Увага! Участь захисника є обов'язковою у кримінальному провадженні щодо особливо тяжких злочинів. У цьому випадку участь захисника забезпечується з моменту набуття особою статусу підозрюваного.

Обов'язкова участь захисника забезпечується у кримінальному провадженні (ст.52 КПК):

1) щодо осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні кримінального правопорушення у віці до 18 років

3) щодо осіб, які внаслідок психічних чи фізичних вад (німі, глухі, сліпі тощо) не здатні повною мірою реалізувати свої права,
- з моменту встановлення цих вад

4) щодо осіб, які не володіють мовою, якою ведеться кримінальне провадження, - з моменту встановлення цього факту;

9) у разі укладення угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості.

Повноваження захисника на участь підтверджуються

свідоцтвом про право на
зайняття адвокатською
діяльністю

- ордером
- договором із захисником
- дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги

Інші учасники кримінального провадження

- *Заявник*
- *Цивільний позивач*
- *Цивільний відповідач*
- *Представник цивільного позивача, цивільного відповідача*
- *Законний представник цивільного позивача*
- *Представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження*
- *Третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт, та представник третьої особи*
- *Свідок*
- *Перекладач*
- *Експерт*
- *Спеціаліст*
- *Секретар судового засідання*

Заявником є фізична або юридична особа, яка звернулася із заявою або повідомленням про кримінальне правопорушення до органу державної влади, уповноваженого розпочати досудове розслідування, і не є потерпілим.

Заявник має право:

- 1) отримати від органу, до якого він подав заяву, документ, що підтверджує її прийняття і реєстрацію;
- 2) отримувати витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань;
- 3) подавати на підтвердження своєї заяви речі і документи;
- 4) отримати інформацію про закінчення досудового розслідування.

Свідком є фізична особа, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження, і яка викликана для давання показань.

Не можуть бути допитані як свідки

- 1) **захисник**, представник потерпілого, цивільного позивача... - про обставини, які стали їм відомі у зв'язку з виконанням функцій представника чи захисника;
- 2) **адвокати** - про відомості, які становлять адвокатську таємницю;
- 3) **нотаріуси** - про відомості, які становлять нотаріальну таємницю;
- 4) **медичні працівники** та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторони життя особи - про відомості, які становлять лікарську таємницю;
- 5) **священнослужителі** - про відомості, одержані ними на сповіді

Не можуть бути допитані як свідки

6) **журналісти** - про відомості, які містять конфіденційну інформацію професійного характеру, надану за умови нерозголошення авторства або джерела інформації;

7) **професійні судді, народні засідателі та присяжні** - про обставини обговорення в нарадчій кімнаті питань, що виникли під час ухвалення судового рішення, за винятком випадків кримінального провадження щодо прийняття суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, ухвали;

8) **особи, які брали участь в укладенні та виконанні угоди про примирення в кримінальному провадженні**, - про обставини, які стали їм відомі у зв'язку з участю в укладенні та виконанні угоди про примирення;

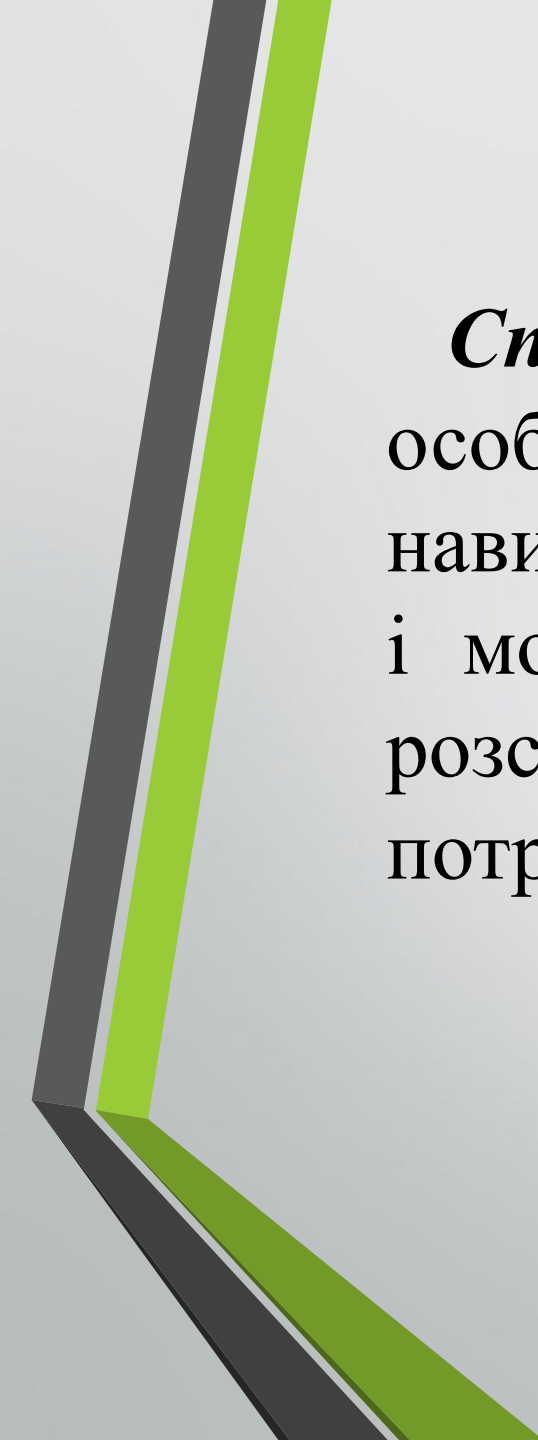
9) **особи, до яких застосовані заходи безпеки**, - щодо дійсних даних про їх особи;

Експертом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями, має право відповідно до [Закону України "Про судову експертизу"](#) на проведення експертизи і якій доручено провести дослідження об'єктів, явищ і процесів, що містять відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення, та дати висновок з питань, які виникають під час кримінального провадження і стосуються сфери її знань.

Не можуть бути експертами особи, які перебувають у службовій або іншій залежності від сторін кримінального провадження або потерпілого.

Відповідно до ст.95 КПК свідок,
експерт зобов'язані давати
показання слідчому, прокурору,
слідчому судді та суду в
установленому цим Кодексом
порядку.

Спеціалістом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками застосування технічних або інших засобів і може надавати консультації під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок.

Перекладач (ст.68 КПК)

У разі необхідності у кримінальному провадженні перекладу пояснень, показань або документів сторони кримінального провадження або слідчий суддя чи суд залучають відповідного перекладача (сурдоперекладача).